

КРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Події пов'язані зі збройною агресією російської федерації проти України, що розпочалась у 2014 р. та переросла у відкриту повномасштабну війну на початку 2022 р., виявили незадовільний рівень готовності державних структур до кризових ситуацій, зокрема гібридного та воєнного характеру. Такий стан речей зумовив необхідність розробки нових, стратегічних, підходів до організації кризового менеджменту в політиці безпеки, що знайшли свій вияв у запровадженні національної системи стійкості в 2021 р. Розгляд питання щодо стратегічних змін в архітектурі системи реагування на кризові ситуації та її здатності до діагностики, запобігання, оперативного реагування та вирішення кризових ситуацій різного характеру в умовах загальної невизначеності видається особливо актуальним в контексті нової хвилі воєнної агресії РФ проти України на початку 2022 р.

Для вирішення цього завдання, пропонуємо розглянути оновлену систему кризового менеджменту в українській політиці безпеки в двох площинах: нормативно-правовій та організаційній.

Основними документами, які регламентують нові засади кризового менеджменту в безпековій сфері є Стратегія національної безпеки України від 14 вересня 2020 р. (далі – Стратегія) та Концепція забезпечення національної системи стійкості від 27 вересня 2021 р (далі – Концепція).

Стратегія ґрунтується на засадах стримування, стійкості та взаємодії. Саме стійкість тут має безпосереднє відношення до кризового менеджменту, адже повинна забезпечувати здатність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища й підтримувати стале функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх уразливостей. Стратегією, серед іншого, визначені: пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та основні напрями державної політики у сфері національної безпеки; поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України; основні напрями діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки; напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони. Зокрема зазначається, що для забезпечення високого рівня готовності

суспільства і держави до реагування на широкий спектр загроз Україна запровадить національну систему стійкості, яка передбачатиме: оцінку ризиків, своєчасну ідентифікацію загроз і визначення вразливостей; впровадження універсальних протоколів реагування на кризові ситуації та відновлення з урахуванням рекомендацій НАТО; дієву координацію та чітку взаємодію органів сектору безпеки і оборони, інших державних органів, територіальних громад, бізнесу, громадянського суспільства і населення у запобіганні й реагуванні на загрози та подоланні наслідків надзвичайних ситуацій; поширення необхідних знань і навичок у цій сфері; налагодження та підтримання надійних каналів комунікації державних органів із населенням на всій території України [1]. Всі зазначені вище положення, по-суті, і є оновленими засадами кризового менеджменту на державному рівні в Україні.

Концепція забезпечення національної системи стійкості покликана визначити організаційні основи функціонування системи національної стійкості, а також повноваження, завдання та відповідальність її суб'єктів. Концепція надає офіційне тлумачення поняттю кризова ситуація – стан, що характеризується крайнім загостренням протиріч, значною дестабілізацією становища в будь-якій сфері діяльності, регіоні, державі, у тому числі значним порушенням умов функціонування основних сфер життєдіяльності суспільства і держави, та потребує вжиття комплексу заходів для стабілізації ситуації та відновлення якості життя населення, умов функціонування суспільства і держави на рівні, не нижчому за докризовий [2].

Національною системою стійкості передбачено три організаційних рівні кризового менеджменту: державний, регіональний та місцевий. На державному рівні інституційна структура забезпечення національної стійкості має формуватись з таких елементів: Рада національної безпеки і оборони України; національний координатор з питань співробітництва України з НАТО у сфері розбудови національної системи стійкості; урядовий координаційний орган забезпечення національної стійкості; постійні структури міжвідомчої взаємодії з питань забезпечення національної безпеки і стійкості; органи державної влади у межах визначеної компетенції; допоміжні і дорадчі органи з питань забезпечення національної стійкості; національна мережа аналітично-експертних, наукових та навчально-методичних центрів розвитку стійкості. На регіональному та місцевому рівнях: місцеві державні адміністрації; постійні структури міжвідомчої взаємодії з питань забезпечення безпеки і стійкості регіонів і територіальних громад; територіальні підрозділи органів державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, громадяни або об'єднання громадян, які є ініціаторами або учасниками процесів забезпечення національної стійкості; допоміжні і дорадчі органи з питань забезпечення стійкості регіонів і територіальних громад; регіональна

мережа аналітично-експертних, наукових та навчально-методичних центрів розвитку стійкості [2].

Висновки. На нашу думку вищезазначена Концепція містить у собі багато позитивних моментів, наприклад вивчення та імплементація досвіду НАТО щодо розбудови та функціонування системи національної стійкості. Разом з цим в рамках її організації пропонується утворення значної кількості «координаційних органів» які мають на меті налагодження міжвідомчої взаємодії. Ці пропозиції, на нашу думку, містять у собі певні ризики щодо надмірної регуляції міжвідомчої взаємодії, уповільнення процесів комунікації та прийняття рішень, через збільшення кількості ланок у ланцюзі комунікації. Натомість утворення наукових та навчально-методичних центрів (наприклад, таких як «Центр передового досвіду у сфері забезпечення національної стійкості»), на нашу думку, є доволі слушним, в тому разі, якщо вони будуть здатні забезпечити розробку чітких алгоритмів та протоколів міжвідомчої взаємодії та комунікації в кризових ситуаціях, які б дозволили уникнути надмірного «роздування» апарату «міжвідомчих координаційних органів».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України; Стратегія від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 01.04.2022)

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості» : Указ Президента України; Концепція від 27.09.2021 № 479/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#n11> (дата звернення: 01.04.2022)